

Sajtóközlemény

Luxembourg, 2022. június 15.

Az innováció terén fennálló különbségek megszüntetése az Unióban: nagyobb szerepet kell vállalniuk a tagállamoknak

Az Unióban a kutatás és innováció (K+I) terén régóta fennálló különbségek megszüntetése és a lemaradó országokban a kiválóság kibontakoztatása érdekében az Európai Bizottság különleges intézkedéseket („a részvétel bővítését célzó intézkedések”) alkalmaz annak érdekében, hogy ezek az országok könnyebben hozzáférjenek a főbb uniós forrásokhoz. Ma közzétett jelentésében azonban az Európai Számvevőszék megállapítja, hogy a valódi elmozdulás leginkább a nemzeti kormányoktól függ, amelyeknek a beruházások és a reformok fokozása érdekében kiemelt területként kell kezelniük a kutatást és az innovációt. A részvétel bővítését célzó intézkedések csak az előrehaladáshoz szükséges kezdőlökést tudják megadni ezen országok számára, de hatásuk önmagukban nem elegendő ahhoz, hogy megteremtsék a tagállami K+I ökoszisztémákban szükséges változásokat.

Az Unió többéves kutatási és innovációs programjaiban való részvétel a kiválóságon alapul, ami azt jelenti, hogy csak a legjobb pályázatokat választják ki. A verseny során az alulteljesítő – azaz a kevésbé fejlett K+I ökoszisztémákkal rendelkező – országok kutatói és innovátorai nehézségekkel szembesülnek a jobban teljesítő országokból származó társaikkal szemben, és ritkábban végeznek nyertesként a programokban, ami miatt viszont az ilyen országoknak az esélye is csökken arra, hogy felülkerekedjenek kutatási és innovációs rendszereik hiányosságain. Az Unió úgy igyekezett megszüntetni ezt az ördögi kört, hogy intézkedéseket vezetett be a 2014–2020-as időszakra szóló Horizont 2020 finanszírozási programban való részvétel kibővítésére. Ezek az intézkedések a 2004 óta csatlakozott 13 országra, valamint Luxemburgra és Portugáliára irányultak.

„Az Unióban rejlő lehetőségek kiaknázása, valamint a vezető és a lemaradó innovátorok közötti szakadék áthidalása érdekében lehetővé kell tenni, hogy a kutatók az Unió egészében élvezhessék az uniós finanszírozási programok előnyeit – nyilatkozta Ivana Maletić, a Számvevőszék jelentésért felelős tagja. – A Bizottság segítséget nyújt az alulteljesítő országoknak a felzárkózáshoz, de ez a támogatás nem egy csodaszer, inkább csak katalizátorként működhet. Az ördögi kör megtöréséhez a tagállamoknak is teljes mértékben ki kell venniük a részüket.”

A számvevők megállapították, hogy a részvétel bővítését célzó intézkedések megfelelnek a célnak, mivel azokat az okokat kezelik, amelyek miatt egyes uniós országoknak alacsony a K+I teljesítményük és az uniós programokban sorozatosan gyenge eredményeket érnek el.

E sajtóközlemény célja, hogy összefoglalót nyújtson az Európai Számvevőszék által elfogadott különjelentésről. A jelentés teljes szövege letölthető a Számvevőszék honlapján (eca.europa.eu).

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

Kedvezőtlennek ítélték ugyanakkor, hogy a bővítést célzó projektek mindössze néhány országra koncentráltak. Ez ugyanis azzal a kockázattal jár, hogy állandósul az ördögi kör, mivel egyes célországok így ismétjával kevésbé vehetik ki a részüket az intézkedésekből. A számvevők azt javasolják a Bizottságnak, hogy igyekezzen elkerülni, hogy a projektek zömét csak néhány ország kapja meg, és tegyen lépéseket a szélesebb körű részvétel érdekében, amennyiben hosszabb ideig súlyos egyensúlyhiány tapasztalható.

Egy adott ország teljesítményét azonban elsősorban a nemzeti szintű K+I beruházások mértéke és a reformok határozzák meg. 2020-ban az Unióban a K+I beruházások átlaga a GDP 2,3%-ának felelt meg, ami elmarad a 3%-os célkitűzéstől. A bővítést célzó projektek által érintett 15 ország közül csak Szlovénia és Csehország fektetett be több mint 2%-ot. Ráadásul nem minden ország használta a szakpolitika-támogató eszközt (PSF), a Bizottság által a tagállami reformok előmozdítása érdekében biztosított szakpolitikai eszközök egyikét. Az országok szabadon dönthettek arról, hogy a PSF keretében megvalósítják-e a Bizottság ajánlásait, és ha igen, hogyan, vagyis a Bizottság kevés hatáskörrel rendelkezett bármilyen változás előidézésére. Fel tudta azonban használni a PSF által finanszírozott tevékenységek során szerzett ismereteket a kutatási és innovációs országértékelésekhez, a gazdaság- és költségvetési politikák éves koordinációjának (ún. „európai szemeszter”) részeként.

A részvétel bővítését célzó projektek többsége jelenleg még folyamatban van, így teljes hatásuk csak az elkövetkező években lesz érezhető. Az ellenőrök ugyanakkor megállapították, hogy a projektek már most is ígéretes kezdeti eredményeket tudnak felmutatni, például a tudományos publikációk száma, a hálózatépítés és a nagyobb mértékű támogatáshoz való hozzáférés tekintetében. A projektek azonban problémákkal is szembesültek, mivel nehézséget jelentett a szükséges kiegészítő finanszírozás kellő időben történő biztosítása, a nemzetközi kutatók felvétele és – ami a legfontosabb – a saját fenntartásukat biztosító bevételek előteremtése. A számvevők két olyan intézkedést vizsgáltak meg, amelyek célja, hogy tartós hatást gyakoroljanak a kedvezményezettekre. Ezek a következők voltak: a partnerségalkotási projektek (a kiválósági központok támogatása) és az EKT-professzúra-projektek (a kiemelkedő tudományos szakemberek megnyerése kutatóintézetek számára). Megállapították, hogy ezen intézkedések kedvezményezettjei csak kevésbé voltak képesek kiaknázni kutatási eredményeiket.

Háttér-információk

Az Unió 1984 óta nyújt támogatást kutatási és innovációs projektekhez olyan egymást követő keretprogramokon keresztül, mint a Horizont 2020 (a 2014–2020-as időszakra 76,4 milliárd euró költségvetéssel) és a Horizont Európa (a 2021–2027-es időszakra 95,5 milliárd euró költségvetéssel). Egyes országok alacsony teljesítményének és a Horizont 2020 programban való kismértékű részvételének okai a nem megfelelő K+I ökoszisztémák (pl. széttagolt irányítás, beruházások csekély mértéke), a hiányosságok a humántőke terén (képzett munkaerő elvándorlása) és a kutatási és innovációs intézmények korlátozott nemzetközi tevékenysége. A részvétel bővítésére irányuló intézkedések célja az alulteljesítő országokban a kutatóintézetek kapacitásának növelése, például a hálózatépítés, a vezető intézményekkel kialakított partnerségek elősegítése, a magasan képzett munkaerő felvételének előmozdítása révén. A 2014–2020-as időszakban ezen intézkedések költségvetése a Horizont 2020 program keretében 935 millió euró volt, a 2021–2027-es időszakban pedig a Horizont Európa keretében 2,95 milliárd euró. A Horizont 2020 keretében a részvétel bővítésében érintettként besorolt valamennyi ország a Horizont Európa program keretében is megtartotta ezt a státuszát, Luxemburg kivételével, amelynek helyébe Görögország lépett.

A „Horizont 2020-ban való részvétel bővítését célzó intézkedéseket megfelelően kidolgozták, a változások fenntartásához azonban elsősorban a nemzeti hatóságok lépéseire van szükség” című, 15/2022. sz. számvevőszéki különjelentés elérhető a Számvevőszék honlapján (eca.europa.eu). Az év folyamán a Számvevőszék különjelentést fog közzétenni a Horizont 2020 és az európai strukturális és beruházási alapok közötti szinergiákról is.

A sajtó rendelkezésére áll:

A Számvevőszék sajtóirodája: press@eca.europa.eu

- Damijan Fišer: damijan.fiser@eca.europa.eu – M: (+352) 621 552 224
- Vincent Bourgeois: vincent.bourgeois@eca.europa.eu – M: (+352) 691 551 502
- Claudia Spiti: claudia.spiti@eca.europa.eu – M: (+352) 691 553 547